

KARSAI ZSÓFIA
INTERAKTÍV KERÁMIÁK

DLA értekezés tézisei

Moholy-Nagy Művészeti Egyetem

2009

I. Motiváció

Mélyen hiszem, hogy egy élhető világban ma is szükség van lecsendesítő, harmonikus, elgondolkodtató tárgyakra. Az általam készített művek célja, hogy kiszakítsák a szemlélőt a profán közegből, és átléptessék egy más térbe. Az a szándékom, hogy a tárgyaimmal töltött idő azt a szerepet töltse be, ami a japán zen mesterek által a hétköznapi emberek számára kidolgozott teaszertartásnak is része: a teaházakhoz vezető út bejárásának szerepét. Az ÚTét, ami kanyargósságával és göröngyös lépőköveivel arra készíti a tipegőt, hogy a lába elé nézzen, és ez a koncentráció eltérítse gondolatait a mindennapi gondjaitól, s így elméjét kiürítve lépjen be a teaházba.

II. Műfaji meghatározás

Eddigi munkásságom két korszakra osztható. Tanulmányaimat befejezve (1992) nyolc éven át olyan tárgyakat készítettem, amelyekben a formai elemek kaptak nagyobb szerepet. Az azt követő időszakban a gondolati tartalom lett hangsúlyosabb. Köztes műfajban dolgozom: műveimet nehezen lehet besorolni a tárgykategóriák közé, több okból. Az egyik az, hogy a használati funkcióval rendelkező tárgyaknál a funkció inkább csak eszköz a néző megszólítására. A másik ok pedig az, hogy ahol nem adtam használati funkciót a műveknek, azokat is használni, működtetni kell ahhoz, hogy gondolati tartalmuk értelmezhető legyen. Ha be kéne sorolnom munkáimat valahová, akkor leginkább a szobrászat és a kerámia köztes terébe helyezném őket.

III. Formai jellemzők

Az alapformák és részletek, amiket a tárgyak készítésekor használok, sok alapszimbólumot jelenítenek meg. Ilyen a tojás- vagy a magforma, a kör, a négyzet, az ablak és a mögé rejtett golyók (gömb), vagy rések mögötti üregek (barlang) és a színek. Ez a metanyelv megérinthati a befogadó tudattalanját akkor is, ha nem ismeri tudatosan a szimbólumok jelentését, nyelvét.

A két korszak formaalakításomban is kitűnik. Az egyik csoportba azok a tárgyak tartoznak, amelyek feszes, zárt formájúak, teljesen szabályosak, tömörszerűek, minden részletükben nagyon kidolgozottak. A későbbi tárgyaim felületkialakítása sokkal szabadabban kezelt, és formailag sem teljesen szabályosak. E markáns különbség ellenére a tárgyak „kisugárzása” teljesen megegyezik. Érződik minden munkámon, hogy egyfajta belső szabályt követnek. Értekezésemben azokat az alapelveket ismertetem, amelyeket mindig figyelembe veszek, amikor meghatározom az arányokat és a tárgy ritmusát (szimmetria, koordináta-rendszer, arányok, kontraszt, részletek kiemelése, formai lezárások, részletek elrejtése, legömbölyítettség).

IV. Anyaghasználat, színek

Mindig samottos agyagot használok a tárgyaim megformálásához. Fontos, hogy a tárgyaimnak súlya legyen, és érződjön, hogy anyaguk tömör, felületük kőszerű. Amikor ebből az anyagból létrehozok egy tárgyat, akkor átvitt és valós értelemben egy olyan körforgás része vagyok, amely a Földből nyert formátlan ósanyagot egyesíti az emberi szellem által megalkotott geometriával, számokkal, szimbólumokkal, amelyek ugyanakkor a természet törvényeit képezik le.

Azt a tartalmat, amit a tárgyaimmal közvetíteni szeretnék, leginkább földközeli színekkel tudom kifejezni. Munkáimon a színek átadták a főszerepet a formának.

V. Interaktivitás

Azok a tárgyak, amelyeket az első nyolc évben készítettem, többé-kevésbé ugyanazt az élményt nyújtják, függetlenül attól, hogy kik a felhasználóik. Későbbi tárgyaimat nevezhetném félkész műveknek is, mert azokat mindig a néző fejezi be az asszociációival és a mozdulataival. Ezek azonban inkább szellemi kalandra invitáló játékok, amelyeknek – ahogy ez a játékokra általában igaz – kimenetele és tartalma már nem állandó.

Amire a munkámban törekszem, az annak a lehetősége, hogy a befogadó elindulhasson saját világában, a tárgyaimmal való interakció révén elérhető csendben.

A „csendbe csábítás” eszközeként használom az interaktivitás lehetőségét, ami minden munkámra jellemző. A befogadót azáltal készítem együttműködésre, hogy nem lehet teljesen értelmezni a munkáimat addig, amíg a néző nem válik cselekvő részesükké. Felkínálom a játék örömét, ezzel kialakul a tárgy és a befogadója között a párbeszéd és a személyes viszony, hogy a mű tartalma hathasson rá. A befogadói státus így átalakul alkotói viszonyrá, vagyis a passzív állapot – ami a művészet befogadásának klasszikus módja – az interaktivitás által aktív viszonyrá válik. A frontális közlés helyett a néző bevonására alapozott együttműködést ajánlom fel. A tárgyat elkészítem addig a szintig, hogy egyértelműen értelmezhető legyen a nézőnek, hogy milyen részvételre csábítom.

Az utóbbi években egyre direkter módon alkalmazok szövegeket, egészen addig a pontig, ahol a szöveg a mű főszereplőjévé válik, és a tárgy minden részletében a szöveget „szolgálja”. A szövegeim minden esetben áttételesek: vagy asszociációra szólítják fel a befogadót, vagy mögöttes, ironikus, illetve filozofikus tartalmat közvetítenek. Értekezésem utolsó fejezetében ezeket a munkákat mutatom be.